

**DRVOREDI U OSIJEKU (POVIJESNI PREGLED,
ODRŽAVANJE, PODIZANJE I NESTAJANJE)**

**AVENUES IN OSIJEK (HISTORICAL VIEW, MAINTENANCE,
PLANTING AND DISAPPEARING)**

Alka Turalija

SAŽETAK

Drvoredi kao oblikovno zelenilo čovjekovih zahvata u prirodni krajobraz nastaju već vrlo rano. Njihova se potreba javlja usporedo s podizanjem prvih naselja. Kroz povijest bilježimo njihovu stalnu potrebu, nastajanje i vrijednost. Tako su mnogi od njih danas zaštićeni zakonom i predstavljaju trajnu povijesno-kulturnu-oblikovnu vrijednost, a neki povijesno nisu istraženi, te su nedovoljno cijenjeni i čuvani (npr. drvored kuglastih sofora-*Sophora japonica* u Vukovaru, te drvoredi platana-*Platanus acerifolia* u Osijeku, *Višnjevcu* i *Čepinu*). Prilikom nagle urbanizacije, poslije II. Sv. rata, nastali su mnogi drvoredi koji postoje još i danas u mnogim glavnim središtima Hrvatske. Tako je i u Osijeku većina drvoreda podignuta baš u tom razdoblju.

Osnovni problemi stanja drvoreda:

1. nepravilno održavanje
2. izostanak potrebne zaštite
3. izostanak pravne regulative koja bi adekvatno štitila drvorede kao osnovni dio gradskog zelenila.

Kao posljedica nepravilnog postupanja i davanja premalo značenja ovom oblikovnom sadržaju urbanih cjelina, drvoredi u Osijeku danas izgledaju tako kako su prikazani u ovom radu. Cilj je ovog izlaganja skrenuti pozornost na nepravilnosti koje struka hitno mora riješiti.

Ključne riječi: Drvoredi, Osijek, problem

ABSTRACT

Avenues as a way of human interference with natural landscape, have existed for a long time. Through the history the need, planting and values of avenues have been recorded. Today lots of avenues are protected by law and represent a permanent historical and horticultural value. Some avenues have not been explored enough, and protected (for example: the avenue of globular *Sophora japonica* in Vukovar or the avenues of *Platanus acerifolia* in Osijek, Višnjevac and Čepin).

During the sudden urbanization (after World War II.), lots of avenues, which exist even today in big cities (including Osijek), were planted.

Basic problems of the avenues are:

1. inadequate maintenance
2. lack of necessary protection (meaning protection against the diseases and harmful organisms, low temperature and snow)
3. lack of regulation to protect avenues

The consequences of inadequate treatment is that the avenues of Osijek look as shown in this paper. The aim of this paper is to draw attention to those inadequacies which have to be dealt with immediately.

Key words: Avenue, Osijek, problems

UVOD

Današnja nagla urbanizacija sve više i više potiskuje zelenilo u korist izgrađenih površina, što podrazumijeva visoko i nisko gradnju tj. jednako izgradnju objekata kao i prometnica. Iako su unutar zakona izrečena pravila ponašanja, malo je onih koji ih se pridržavaju, te je struka u većini slučajeva nemoćna učiniti radikalne promjene i intervenira samo u najekstremnijim slučajevima. Tako su i gradski drvoredi sve više prorijeđeni, neoblikovani, neodržavani i polako nestaju, jer na mjesto drveća koja sve više smetaju, dolaze parkirališta ili široki kolni ulazi, ili naprosto šira prometnica zbog

povećanja gustoće prometa. Unutar struktura državne, županijske i gradske vlasti nema potrebnih stručnih kadrova, te se najčešće pogreške rade zbog nedovoljnog poznavanja struke. Problemi oko podizanja, njege i zaštite drvoreda vječna su tema moga suprostavljanja lokalnim i državnim organima uprave. Kakvo je stanje u Osijeku i na osječkim ulicama, pokazat će ovaj moj rad koji treba shvatiti kao dokumentaciju jednog doba, u kojem se kultura pejzaža nije shvatila dovoljno ozbiljno, da bi se izbjegla dokumentirana propadanja i nestajanja.

Drvoredi kroz povijest-današnja problematika

Prvi su drvoredi u Osijeku nastali vjerojatno u doba kada je Osijek bio najbrojniji po broju stanovnika u odnosu na ostale gradove, a to je još bilo davne 1798.g. kada je brojio 8000 stanovnika, a Zagreb tek 7706. Od tog je doba Osijek počeo slijediti najveća europska središta, te u to vrijeme u gradu nastaju veliki perivoji, drvoredi i šetališta. Izvorni projekti povijesnog gradskog zelenila nigdje se ne spominju i njegovi su projektanti nepoznati. No, potrebe za zelenilom dolazile su od strane građanstva, te su donatori bili imućni građani i plemstvo, koje se u ono vrijeme i bavilo proizvodnjom ukrasnog drveća i grmlja u svojim velikim vrtlarijama kao što je to bio barun Prandau i grof Pejačević.¹ Osim toga, pod kraj 18. i kroz cijelo 19. stoljeće, bilježimo proizvođače ukrasnog drveća i grmlja, koji svoje proizvode nude kroz oglase u novinama.²

Iako je ostalo relativno malo očuvanih drvoreda iz tog vremena spomenula bih probleme najznačajnije povijesne osječke drvoredne skupine o kojoj je bilo govora već u nekoliko navrata.

Na svim prilazima gradu, kao oznaka većeg urbanog središta posađen je drvored platana – *Platanus acerifolia* Wild (slika 1, 2, 3 i 4).

¹ Alka Turalija: "Vrtlarija Prandau-Mailath u Donjem Miholjcu; Savjetovanje "Povijesna baština vrtnje umjetnosti u Hrvatskoj – IV, Zagreb, lipanj 2003.

² Alka Turalija: "Osječki cvjetnjaci u doba secesije: Agronomski glasnik 3-5/2003., Zagreb

Sl. 1. Drvored platana uz južni ulaz u grad; Livana i Čepin

Sl. 2. Drvored platana uz istočni ulaz u grad; Višnjevac

Sl. 3. Drvored platana uz zapadni ulaz u grad; Nemetin

Sl. 4. Drvored platana uz sjeverni ulaz u grad; Bilje

To su jednoredni drvoredi, stari više od stotinu godina. Iako svojom impozantnošću determiniraju oblikovnu i arhitektonsku sliku grada, do danas nisu zaštićeni. Njih je prema riječima dr. Dragice Gucunski dao zasaditi grad, a povijesno su ih istražili i inventirali Manojlović i Gucunski 1997. godine. U doba kada su sađeni, uz njih nije bilo kuća, a prometnice su bili putevi za kočije i konjske zaprege. Točna lokacija spomenutih drvoreda vidljiva je iz Tablice broj 1.³

³ Dragica Gucunski, Osječki perivoji i drvoredi, Osijek 2002.

Tablica I - Drvored platana (*Platanus acerifolia* Wild)

Prilazi gradu	Ukupan broj stabala	Ukupan broj praznih mjesta	Drvoredi, u km ukupne dužine
Iz Čepina	296	270	8,7
Iz Josipovca	176	50	3,5
Iz Nemetina	15	9	0,4
Ukupno:	487	329	12,6

Danas je slika ovih drvoreda uvelike izmijenjena. Kuće koje su građene šezdesetih godina prošlog stoljeća skoro dotiču debla (slika 5 i 6).

Sl. 5. i 6. Kuće u Višnjecima skoro dotiču debla, a grane padaju na el. vodove

Nove su prometnice izgrađene tako da odvodni kanali sijeku korijenje, a nogostupi režu žilište (slika 7 i 8). Nakon II. svj. rata platane su rušene radi podizanja novih raskrižja, izgradnje sportske zračne luke, stvaranja koridora za nove dalekovode.

Sl. 7 i 8 Odvodni kanali presijecaju korijenje, a nogostupi režu žilište

Drvored je danas prorijeđen, neadekvatno održavan i još se uvijek sanira sječom. Gledajući struku sveobuhvatno, nalazimo sljedeću situaciju. Mnoga su stabla zbog svoje starosti i bolesti opasna i prijete vjetroizvalom, zbog trulog žilišta, trulog ksilema i bolesnog floema. Na listu je primijećen napad štetnika ponajviše mrežaste stjenice, koja doduše ne može dovesti do odumiranja jedinki, ali ih znatno imunološki oslabljuje (slika 9 i 10).

*Sl. 9 i 10. Mrežasta stjenica prezimljuje pod korom, ali štetu izaziva sisanjem na listu.
Zabilježeno po listu i do 200 imaga.*

Korijenje narušuje statiku kuća, te ulazi u podrume, nadiže nogostupe. Suhe i debele grane padaju i u najmanjim olujama, ruše krovove kuća i elektrovodove, te prijete požarom. Dakle, stabla koja dosežu visinu i do 40 metara prijete vjetroizvalom radi trule osnove. S jedne strane nalazi se važna prometnica – ulaz u grad. S druge strane privatne su kuće, a sve to niti metar udaljenosti od sredine debla. Struka kulture pejzaža, koja u lijepoj našoj nema zakonom određeno ime, te je mnogi nazivaju hortikultura, krajobrazna arhitektura, vrtlarstvo i još ponekim nazivljem, ima odgovor na ovakovu problematiku u grani koja se zove «kirurgija drveća» ili «njega», ali sanacija je toliko skupa da niti jedna lokalna uprava nema snage, niti sredstava za sanaciju. Jedini izlaz je sanacija prema sanitarnoj doznaci koju može prema zakonitostima šumarske struke izdati samo dipl. inženjer šumarstva koji za izdavanje sanitarnih doznaka ima položen specijalni ispit. Toga bi se morali pridržavati svi jednako i naglasiti to unutar Zakona o komunalnom redu, Zakona o graditeljstvu i Zakona o zaštiti prirode, tj. svagdje gdje dopire struka kulture pejzaža. Nadalje, postavlja se pitanje kako sanirati spomenuti problem. Da li obnovu izvršiti istom biljnom vrstom? Da li možda sukcesivno vršiti zamjenu biljnim vrstama primjerenim za novonastalu situaciju u krajobrazu? Ili se možda izboriti i dati struci pravu veličinu, namjenu i važnost!?

Drugi je problem vezan za ovaj primjer sljedeći. Uz mnoge napore pokojne dr. Gucunski, mr. Manojlovića i mene osobno, da se pojedini takvi drvoredi ili pojedinačna stabla stave pod zaštitu, nije uspio. Naime, pokretači zaštite operativno moraju prema novim zakonima Ministarstva kulture biti Županijski uredi za gospodarstvo. Oni prijedlog daju na Skupštinu, koja prijedlog kojeg usvaja ili ne, šalje Upravi za zaštitu prirode pri Ministarstvu kulture. Na žalost, tu je situacija sljedeća: na niti jednoj spomenutoj razini odlučivanja nema stručnog čovjeka. Iako struku danas određuju čak tri različita fakulteta: Fakultet poljoprivrede, Šumarski fakultet i Arhitektonski fakultet. Ista je situacija kada gledamo i šire, na druge organe lokalnih ili državnih tijela uprave. Tako i unutar gradskog poglavarstva na mjestima gdje za specifičnost posla i odluka mora odgovarati struka, potrebe za kadrom nema, niti je ona sadržana u kadrovskoj razvojnoj politici. Privatna poduzeća koja već godinama djeluju unutar gospodarstvenog sistema susreću se svakodnevno s mnogim problemima i nemaju krovnu organizaciju koja bi ih ozbiljno shvatila, pomogla im i promicala ih. Tako nikada niste mogli pročitati o nikakvim poticajima ili kreditima namijenjenim struci oblikovanja ili, meni draži izraz, uređenja krajobraza.

Vratimo se na povijesne drvorede. Drugi je problem, a koji se susreće u gradovima, nepoznavanje i nepoštivanje povijesnog nasljeđa u smislu odluke odabira biljnih vrsta pri novoj sadnji u drvoredima, a s obzirom na povijesnu zaštićenu arhitekturu. Navest ću primjer Đakova.

U sklopu povijesnog istraživanja perivoja u gradu Đakovu, nije mi promakla ni krajobrazna struktura Strossmayerovog trga u centru Đakova, kao ni njegova arhitektonska oblikovna osnova. Nekada dobro osmišljen trg zasađen kuglastom formom bagrema *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera' (slika 11), danas "resi" skupina breza i crnogorice (slika 12). Mišljenja sam da bi se s obzirom na važnost okolne arhitekture ovdje morala poštivati povijesna osnova.

Sl. 11. Stari Strossmayerov trg, početak 19 st. (Izvor: Monografija Đakova, 2003. g.)

Kao završni, ali ne i posljednji problem ovog dijela svog izlaganja, ističem pomankanje ispitane povijesne građe koja se odnosi na povijesne drvorede i općenito povijesne perivoje i šetališta i to u cijeloj Hrvatskoj, te nove literature koja se odnosi na njegu i načine čuvanja povijesnih biljnih formacija, a niti novosađenih drvoreda.

Vjerojatno problema ima još. No, nabrojene smatram dovoljno značajnim za nužno i hitro rješavanje.

Sl. 12. Strossmayerov trg danas (Izvor: Monografija Đakova 2003. g.)

Drvoredi novih gradskih sredina

U gradu Osijeku noviji su drvoredi podizani od kraja II sv. rata. Danas ima vrlo malo novih ulica i drvoreda, a i ovi novije sađeni u vrlo su lošem stanju, neodržavani i pomalo, ali sigurno nestaju iz dana u dan (slika 13 i 13a).

Problemi koje susrećemo su sljedeći:

- nepotpuna dokumentacija i uopće manjak stručne dokumentacije o stanju drvoreda
- širenje prometnica i parkirnih prostora,
- izgradnja novih objekata,
- pomanjkanje stručnosti u oblikovanju i dnevnoj «kozmetici» stabala,
- neadekvatno planiranje zelenih pojaseva s obzirom na kolnike koji se zimi odleđuju zasipavanjem većih količina soli,
- nedovoljno stručan odabir biljnih vrsta koje se primjenjuju u sadnji drvoreda s obzirom na odnos veličina u zadanom prostoru, te s obzirom na intenzitet zagađivala u sredini u koju se unašaju
- premala zastupljenost modernih strojeva i alata unutar obavljanja njege i sadnje, te sanacije i dr.

Napominjem da pri ovim konstatacijama ne mislim nikoga vrijeđati, jer sam svjesna situacija u kojoj su određeni stručnjaci djelovali. Želja mi je pobuditi interes struke, kako bi se raspoloživim sustavom i zakonitostima izborila za svoje radno mjesto u društvu da ono bude zaslužno cijanjeno.

Sl. 13 i 13a Prikaz sušaca i nepravilnog oblikovanja krošnje

Manjak stručne dokumentacije

Od godine 1987. do 1990. bila sam zaposlena u radnoj jedinici Zelenilo, Komunalne radne organizacije Unikom u Osijeku, na mjestu pripravnika. Uz mene, radio je diplomirani inženjer krajobrazne arhitekture, s iskustvom. Naš je radni zadatak bio popis i stanje drvoreda u gradu Osijeku. Nakon tri mjeseca mukotrpnog rada posao je i završen. Snimljeni su svi drvoredi, stabla su pozicionirana, imenovana i određene su im osobne iskaznice. Uz detaljna obrazloženja i upute izrađen je i grafički prikaz. Date su smjernice za obnovu i za zaštitu povijesnog dijela drvoreda. Do danas ništa od navedenog u tom radu nije učinjeno. Tim više, te dokumentacije u Unikomu više nema. Tako je moj rad i rad kolege Žarka bio uzaludan. Ali, netko ga je ipak platio. Napominjem to stoga, što od spomenute godine pa do danas inventarizacija drvoreda nije učinjena, niti je stručno snimljeno njihovo stanje, ali je evidentno da svakim danom nestaje nemali broj drveća unutar drvoreda.

Što se povijesnih drvoreda tiče, jedini zaštićeni su oni u sklopu zaštićenih povijesnih perivoja. Akt zaštite urbane cjeline izgleda kao manje važan, jer iako je osječka jezgra zaštićena kao cjelina, drveće se uklanja bez većih posljedica ili kažnjavanja (slučaj poznatog osječkog kestena, *Aesculus hippocastanum* u Ribarskoj ulici u Osijeku).

Ovdje manjkaju i stručni nalozi vlasnika gradskog zelenila prema izvođaču. Iako svaki grad izdaje Odluke o komunalnom redu, one nisu dovoljne da bi se riješili nagomilani problemi. Često prave povijesne studije o zaštićenim perivojima, drvoredima i ostalom zelenilu manjkaju, te se niti ne zna kako se prema takvoj krajobraznoj arhitektonskoj cjelini treba ponašati. Gotovo uvijek opravdanje se traži u pomanjkanju financijskih sredstava. Ja sam opet drugačijeg mišljenja. Naime, odgovorno tvrdim da novac postoji, samo je pitanje u što je utrošen.

Širenje prometnica i za parkiranje prostora

Iako ima slučajeva kada drvoredi nestaju radi širenja prometnica (primjer širenja Štrosmajerove ulice kada je 1980. g. posijećeno 22 stabla stoljetnih platana) većinom ih sijeku građani radi proširenja parkirnih mjesta. Neki za to zatraže dozvolu, a neki ne. Za porušeno stablo u drvoredu, prema Zakonu, danas građanin mora platiti odštetu od 200 kn. Drvo ne mora vratiti, već može izgraditi mjesto za parkiranje vozila kakvo želi (slike 14 i 15). Neki pak drvo i žele vratiti, ali malo je onih koji im mogu kazati kakvu sadnicu moraju nabaviti. Tako oni unutar drvoreda sade svoje male vrtove (slika 16 i 17).

Sl. 14 i 15. U gradu svakodnevno niču nova parkirališta, a drvoredi nestaju

Zbog takvih radnji, rijetko koji drvored u gradu ima svoj prvotni izgled i kontinuirani slijed. Čudno, ali godinama tu nitko ništa ne poduzima, pa zelene površine grada poprimaju neki novi, neprepoznatljivi oblik (slika 18 i 18a).

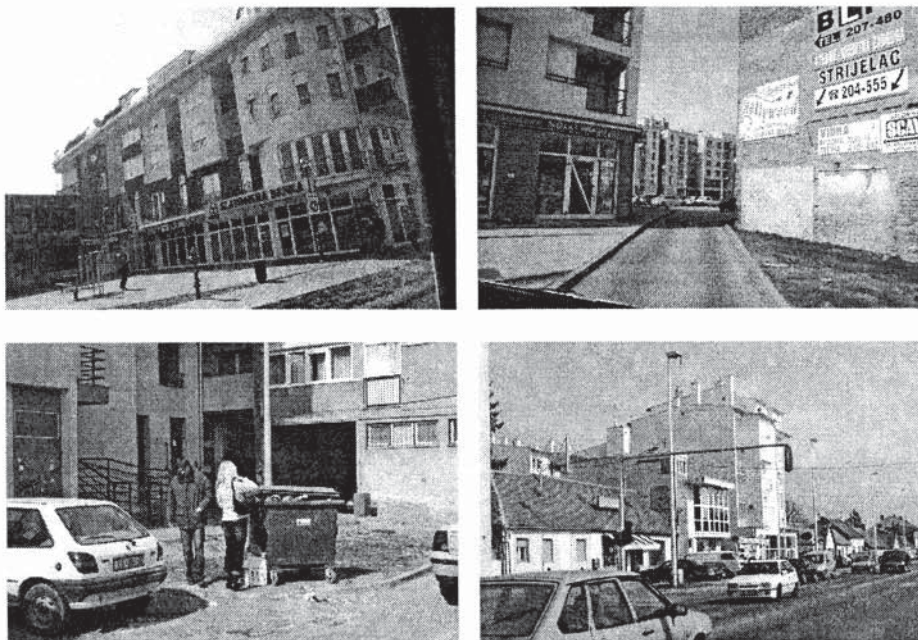
Sl. 16 i 17. Novonastali izgled zelene površine, nakon intervencije građana

Sl. 18. i 18a U nekim dijelovima grada građani slobodno kreiraju i uređuju sve zelene površine u svojoj ulici

Izgradnja novih objekata

Upravo zadivljuje želja čovjeka slavonske ravni koji nepovratno želi sve oko sebe izgraditi i zabetonirati. Kao da građevinama pokazuje svoju moć. Rezultat toga ponovno je nestajanje zelenih površina pa čak i cijelog niza drveća u drvoredu, što je za Osijek toliko svakidašnje, da o tome više nitko niti ne vodi računa. Unutar povijesne jezgre niču nove zgradurine, često neprimjerene osnovnim humanim, a i urbanim potrebama. Tako ljudi ruše drvorede, betoniraju dvorišta, izgrađuju ogromne stambene i poslovne objekte, a priroda nestaje u nepovrat. Svaki komentar ovdje je suvišan (slike 19, 20, 21 i 22).

Sl. 19, 20, 21, 22. Želja građana za potpunom izgrađenosti površine bez zelenila postaje svakim danom sve veća

Pomankanje stručnosti i opremljenosti nekih komunalnih poduzeća

Godinama je zelenilo bilo zapostavljeno što se tiče opremljenosti i stručnosti zaposlenih u poduzećima koja su vodila brigu o njemu. Kao privatni poduzetnik svjesna sam koliko je teško na tržištu radne snage naći stručno osposobljenog vrtlara koji zna pravilno zasaditi drvo, podići živicu, a kamoli je redovito šišati ili pak, na primjer, oblikovati topijare, a da o čitanju projektne dokumentacije i ne govorimo. S jedne strane, struka je ovdje suočena s dva problema: pronaći dobrog radnika i pronaći kvalitetnu sadnicu. Iako je unazad desetak godina niknulo nekoliko privatnih rasadnika, veće količine biljnog materijala: drveća, grmlja i cvijeća, još se uvijek uvoze, što smatram nepotrebnim. Prijeko potrebnom valja shvatiti reorganizaciju školstva u cjelini.

Iako ovdje govorim načelno, molim da ona komunalna poduzeća koja zapošljavaju stručni kadar i posjeduju moderniziranu opremu, ovu primjedbu ne shvate osobno.

Vratit ću se Osijeku. Nedavno sam o problemima drvoreda razgovarala s gđom Kućandom iz Gradskog poglavarstva, gdje je ona navela sljedeći primjer. Radi obnove i nadogradnje poslovno-stambenog objekta, oborena su dva stabla iz uličnog drvoreda. Vlasnici su željeli vratiti stabla, ali nisu to učinili radi toga, jer pri sječi nisu bili maknuti i panjevi. Panjevi stoje još i danas. Razlog je što komunalno poduzeće Unikom posuđuje svrdlo, te nije u mogućnosti na vrijeme izvaditi panjeve. Takvih primjera u Osijeku ima mnogo (slika 23 i 24).

Sl. 23 i 24. Iako se Komunalno poduzeće «Unikom» trudi riješiti problem svrdla posuđujući ga iz Županje, problem s panjevima ostaje još uvijek velik.

Kako sol šteti drvoredima

Unazad nekoliko godina pratim zimsku službu koja se brine o cestama pod ledom i snijegom. Oni u sezoni rasiplju osječkim ulicama i do 40 g soli po m² dnevno. Najgora je situacija unutar cestovnih parkirališta koja dodiruju drvoreda i gdje svake zime ralica nekontrolirano zasipa snijeg na stabla, guleći s ceste i razbacanu sol. Takvo zasoljavanje zelenih površina događa se gotovo svake godine, više ili manje ovisno o učestalosti oborina u zimskim mjesecima. I dok uredno svake godine vlasnici automobila ispiru automobile od soli posebnim pranjem i mlaznicama, drvoreda ne ispiramo. Kako bismo i mogli?

No možda bi i tu trebalo dati upute dotičnim službama podnošljivim količinama s obzirom na biljne vrste zastupljene u drvoredima, ili bi trebalo unutar razvojnih planova predvidjeti vrste drveća koje podnose određenu vrstu i gustoću (prometnih) zagađivača i salinizaciju.

Odabir biljnih vrsta za sadnju u drvorede

U nastajanju novih stambenih zona grada Osijeka, a tako i poslovnih (slika 25 i 26) gotovo nema mjesta za zeleni pojas ili drvorede. Nestalo je širokih aleja i širokih pojaseva zelenih otoka. Naselja su sve više zbijena, a stambeni i poslovni objekti sve veći. Promatrajući sve to, struka je prihvaćala ponudeno s objašnjenjem, da je nužno sprovesti potrebnu urbanizaciju na način kako su je predložili arhitekti. Sklona sam se i sama diviti remekdjelima arhitekture i putujući Europom, ali i šire, nagledala sam se zaista jedinstvenih rješenja. No, nigdje kao kod nas nije struka uređenja krajobraza toliko zapostavljena.

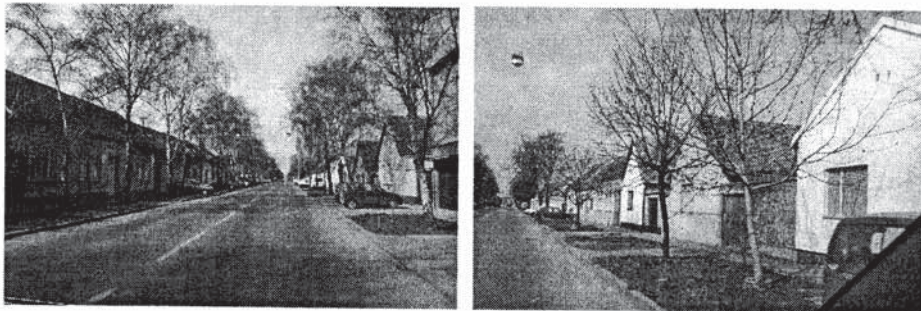
Sl. 25 i 26 Nova naselja često ne uključuju zelene površine u svoj okolni prostor-Centar Osijeka (Blok centar II)

Radi gore napisanog, morali smo se itekako potruditi odabrati one biljne vrste koje će se zadovoljiti malim, u većini slučajeva i nedovoljnim životnim prostorom.

Kako je to riješio Osijek?

Počet ću od analize drvoreda u ulici u kojoj stanujem. Gundulićeva ulica rasteže se po longitudi postavke grada od istoka prema zapadu, spajajući se na

istoku sa Vukovarskom ulicom, a na zapadu ulazeći u Kanižličevu ulicu. Drvored ove ulice ne samo da je bogat različitim biljnim vrstama, nego zadivljuje maštoviti spoj uređenosti nogostupa, kolnika i zelenila (slike 27,28 i 29). Napominjem, da je ova ulica jedna od glavnih gradskih prometnica i prolazi centrom grada. Da li je potrebno dati stručno mišljenje ili slike same govore?

Sl. 27, 28 i 29 Prikaz Gundulićeve ulice u Osijeku i krajobraznog uređenje jedne od važnijih prometnica grada

U susjednim su ulicama (Hebrangovoj i Kanižličevoj) posađeni drvoredi lipa. Poznato je da je lipa alergen i da loše djeluje na rad srca. Koncentracija mirisa i peluda u doba cvatnje (gotovo cijeli mjesec lipanj) je takva, da mnogi moraju u to vrijeme otići iz svojih stanova.

Unutar uske zone zelenih otoka u novijem Žutom naselju u osječkoj Retvali posađen je drvored platana (prije dvadesetak godina). Danas grane tog

drvoreda ulaze u stanove, korijenje nadiže nogostupe i drveće se nema kamo širiti, te nepravilno raste u visinu. Ne poduzima se nikakva mjera oblikovanja (slike 30 i 31).

Sl. 30 i 31 Prikaz drvoreda platana u Žutom naselju u Osijeku gdje je razmak sadnje unutar drvoreda 6 m i razmak sadnje od objekta također 6 m.

Primjera, naravno ima još. No, nije mi želja nabrajati, već potaći na razmišljanje kako u budućnosti planirati smišljeno, korisno i prostor urediti što je moguće više oku ugodnim.

Neću spominjati niti zakone u kojima se povijesno zelenilo sklanja radi npr. arheoloških iskopina. Vjerujem da je ljudska nakana doznati istinu o samom sebi i proučavati povijest, no nije mi jasno kako nešto neživo ima prednost pred nečim živim, ili u prijevodu: kako može cesta biti važnija te se iskopinama ne sklanja, a i povijesni perivoj mora činiti ustupak!

ZAKLJUČAK

U gradu Osijeku u kojem živim drvoredi svakim danom nestaju i to iz nekoliko osnovnih razloga:

1. Radi širenja parkirališta i prometnica

2. Radi nedovoljne brige i nestručnog održavanja
3. Radi novih prostornih planova koji ih ne uključuju
4. Radi neadekvatnih i nepotpunih Zakona i njihove (ne)primjene.

Mišljenja sam da je osnovni krivac struka, koja se nije uspjela izboriti za svoj status, kako u gradu Osijeku tako i šire i da ozbiljno moramo početi raditi na svim razinama počevši od reorganizacije školstva koja je u tijeku, preko lokalnih aparata odlučivanja, do utjecaja u politici (konkretno Sabor), te da boljim povezivanjem i kontinuiranim sastancima i stručnim radom unutar Društva, a i šire, moramo opravdati dosadašnje nastojanje i rad eminentnih stručnjaka kojih, hvala Bogu, imamo dosta kako u povijesti, tako i danas. Naravno, uz uvjet da se podržavamo, a ne svađamo.

LITERATURA

Dragica Gucunski, Osječki perivoji i drvoredi, Osijek 2003.

Alka Turalija, Vrtlarija Prandau-Mailat u Donjem Miholjcu, Savjetovanje
«Povijesna baština vrtne umjetnosti u Hrvatskoj-IV.

Alka Turalija, Osječki cvjetnjaci u doba secesije, Agronomski glasnik
3-5/2003.

Foto materijal, 2004. g. Nenad Kokotović.

Adresa autora - Author's address:

Alka Turalija, dipl. ing.

Gundulićeva 242

31000 Osijek

Primljeno - Received: 28. 02. 2004.